

Borgere med misbrug

Inspirationsmaterialet er udviklet af:

*Lis Tjørnelund, Århus social- og sundhedsskole; lt@adm.sosuaarhus.dk tlf til skolen 87412626
Solveig Dam Jensen, tidl. Sosu Syd*

1. Uddannelsens sammenhæng til jobområde (FKB)

Moder FKB:

FBK 2223 Socialpsykiatri og fysisk/psykisk handicap

Botilbud til psykisk syge:

- Bocentre
- Bo steder
- Bofællesskaber
- Solistboliger

Dag- og aktivitetscentre til psykisk syge

Derudover tilknyttet:

FBK 2222 Ældrepleje, sygepleje og sundhed i kommunerne

Botilbud til primært ældre:

- Ældre- og plejeboliger
- Skærmede enheder
- Plejecentre

Dag- og aktivitetscentre til ældre

Borgerens eget hjem:

- Hjemmeplejen
- Hjemmesygeplejen

Arbejdsfunktioner

Emnet er relevant for alle, der varetager plejen hos personer i hjemmeplejen og socialpsykiatrien, idet man inden for begge områder, som medarbejder, vil møde personer, der har problemer med misbrug. Misbrug er ofte belagt med tabu.

Som social- og sundhedsmedarbejder vil det kunne opleves, at der forudsættes særlige kompetencer omkring dannelsen af relationer til borgeren med misbrug for at medarbejderen kan udføre aftalte ydelser i samarbejde med borgeren. Ligeledes vil der være brug for viden omkring problemstillingerne ved borgerens misbrug, som optimerer muligheden for observation, dokumentation og videregivelse af oplysninger til relevante samarbejdspartnere.

Deltagerforudsætninger

Der kræves ikke særlige deltagerforudsætninger, men der kan være overvejelser om, hvor vidt det kan være hensigtsmæssigt at udbyde kurserne målrettet forskellige faggrupper, fx faglært og ufaglærte. Det er ikke en forudsætning, da såvel faglærte som ufaglærte kan have et behov for viden om misbrugsproblematikker for at kunne tolke tegn og signaler på misbrug.

Uddannelsen kan tages uden at deltage i uddannelser i AMU i øvrigt.

Kan evt. kombineres med andre uddannelser jvf. ovenfor i forbindelse med efteruddannelse af social- og sundhedshjælpere, social- og sundhedsassistenter samt pædagogisk personale.

Relevante uddannelser at kombinere med

Uddannelsen er relevant at kombinere med flere af de eksisterende AMU-uddannelser:

40933	Kontakt med sindslidende borgere i hjemmeplejen
40938	Grundlæggende arbejde i socialpsykiatrien
40939	Fagligt samarbejde i socialpsykiatrien
41687	Konflikthåndtering i sosu-arbejdet
47261	Angst og depression hos ældre
40145	Pædagogisk arbejde med personer med sindslidelser

2. Ideer til tilrettelæggelse

Inden uddannelsesstart bør underviseren undersøge, hvilke ansættelsessteder, deltagerne kommer fra og hvilke borgergrupper, deltagerne varetager pleje og omsorg for, således at uddannelsen kan gøres så praksisnær og relevant som muligt.

Uddannelsen kan udbydes med alle 5 dage i træk eller som split med en splitopgave.

Det kan være en ide at inddrage en ædru alkoholiker som gæsteunderviser, således at deltagerne får et indblik i, hvordan tankegangen hos en person med misbrug er og hvordan dette påvirker dennes adfærd.

Det er relevant at begynde uddannelsen med overvejelser om myter og fordomme om misbrug.

Det kan være en god ide at tage afsæt i cases udarbejdet af deltagerne dag 1 med henblik på at inddrage disse i undervisningen i løbet af uddannelsen.

Viden om skaderne ved misbrug samt teori om misbrug kan med fordel ligge først i kurset. Det kan være relevant at inddrage TV udsendelser om misbrug.

3. Temaer

Temaoversigt:

1. Hvad er misbrug? Fordomme, myter og holdninger til misbrug?
2. Teorier om misbrug.
3. Hvilke tegn og signaler ses hos borgere med misbrugsproblemer?
4. De fysiske og psykiske problematikker i forhold til misbrug.
5. Sociale problematikker i forhold til misbrug.
6. Etik, empati og respekt i arbejdet med den misbrugende borger og dennes netværk.
7. Forståelse og håndtering af problemskabende og aggressiv adfærd
8. Gældende lovgivning - hvordan kan man pba forståelse for egen rolle vurdere behovet for at inddrage relevante samarbejdspartnere og videregive relevante observationer?

Temaerne er sat op således:

- Myter og holdninger.
- Temaer om problematikkerne fysisk, psykisk og socialt i forhold til misbrug.
- Temaer om adfærdsmæssige problemer relateret til misbrug og håndtering af disse.
- Lovgivning relateret til borgeren med alkohol-, stof- eller medicinmisbrug

Temaoversigt

Tema 1:

Hvad er misbrug? Fordomme, myter og holdninger til misbrug?

Tema 2:

Teorier om misbrug

Tema 3:

Hvilke tegn og signaler ses hos borgere med misbrugsproblemer?

Tema 4:

De fysiske og psykiske problematikker i forhold til misbrug

Tema 5:

Sociale problematikker i forhold til misbrug

Tema 6:

Etik, empati og respekt i arbejdet med den misbrugende borger og dennes netværk

Tema 7:

Forståelse og håndtering af problemskabende og aggressiv adfærd

Tema 8:

Gældende lovgivning

Hvordan kan man pba forståelse for egen rolle vurdere behovet for at inddrage relevante samarbejdspartnere og videregive relevante observationer?

Tema 1 til 5 skal vægtes mest.

Tema 6 til 7 kan fylde 1 – 1½ dag

Tema 8 skal være der, men bør ikke fylde mere end max ½ dag.

Tema 1: Hvad er misbrug? Fordomme, myter og holdninger til misbrug?

1.1. Myter og fordomme.

Hensigten med temaet er, at deltageren får kendskab til definitionen på misbrug og diskuterer de fordomme og myter, man støder på i arbejdet. Det er et felt, der er mange fordomme omkring. Det kan derfor være vigtigt, at man i undervisningen arbejder grundigt med det, så deltagerne bliver bevidst om eventuelle fordomme og myter, de selv måtte sidde inde med.

1.1. Projekter på andres vegne.

Temaet skal belyse den tendens, man ofte kan have til gerne at ville hjælpe den misbrugende borger. Midt i dette ville man ofte have en tendens til at overføre sine egne normer for, hvad der er et godt liv. Det kan medføre, at man overser, hvad der er borgerens egne ønsker.

1.2. Definitioner: WHO's definition på misbrug, Sundhedsstyrelsens definition på misbrug/overforbrug.

Temaet skal give deltagerne kendskab til hvordan man definerer misbrug, hhv. i WHO og i Sundhedsstyrelsen og give deltageren en bevidsthed om forskellen på storforbrug og misbrug og grundene til de forskellige definitioner.

1.3. Gennemgang af typer af misbrug: alkohol, medicin, stoffer

Hensigten med temaet er at give deltageren kendskab til de forskellige stoffer, alkohol og medicin, således at man er bekendt dermed, når man møder dem i sit arbejde og at give deltageren en forståelse for de vanskeligheder, der ligger i at have et misbrug – og i at ophøre med misbrug.

1.4. Ethiske dilemmaer og hvor går grænsen.

Hensigten med dette tema er at belyse nogle af de etiske dilemmaer, man kan komme til at stå i, når man arbejder med misbrugende borgere. Temaet skal give deltageren en oplevelse af, hvor grænsen går rent etisk for, hvad man kan gøre.

Det anbefales, at emnerne behandles i den opstillede rækkefølge. Der er flere måder at behandle tema 3.1 på. En ide kan være at indlede kurset med at se filmen "Bænken" af Per Fly.

Tema 2: Teorier om misbrug

Der skal gives en indføring i den mest gængse og evidensbaserede teori om misbrug. Ligeledes skal det gøres tydeligt for deltagerne, at fx alkoholisme er en sygdom. Dette skal understøtte en holdningsbearbejdning hos medarbejderen og øge medarbejderens forståelse og respekt for den misbrugende borger.

Forslag til disposition:

1.1. Marlatts teori om misbrug

Temaet skal give deltagerne kendskab til Marlatt, så de får en teoretisk baggrund for misbrug.

1.2. Lazarus.

Temaet skal give deltageren en teoretisk baggrund i forhold til, hvad der kan igangsætte og vedligeholde misbrug – stress etc.

1.3. Antonovsky.

Temaet skal gøre deltagerne bekendte med Antonovskys teori om mening og håndterbarhed.

1.4. Jellinek

I dette tema belyses Jellineks teori om alkoholmisbrug med henblik på at give deltageren en viden om udviklingen i misbrug.

1.4. Kognitiv metode

Dette tema belyses kort for at give deltageren en fornemmelse af en af de mest brugte behandlingsmetoder, der anvendes i dag. Dette for at deltageren kender sprogbrugen og tænkningen bag kognitiv metode, når hun møder den i arbejdet med borgeren.

Det kan være relevant at introducere Sundhedsstyrelsens hjemmeside i forhold til teori og behandling.

Dette tema kan med fordel kombineres med et besøg på et behandlingssted.

Tema 3: Hvilke tegn og signaler ses hos borgere med misbrugsproblemer.

Hensigten er, at deltagerne kan genkende tegn og signaler på misbrug hos borgeren, når de støder på dem.

- I behandlingen af, hvordan tegn og signaler ses hos borgere med misbrugsproblemer, er det relevant at inddrage deltagernes egne erfaringer evt. med afsæt i de medbragte cases fra deltagerne.
- Der skal fokuseres på de borgere, deltagerne plejer, og der bør undervises i, hvordan de forskellige former for misbrug kan ses.
- Dette kan dels være lærerstyret og dels en opgave, hvor eleverne orienterer sig på diverse hjemmesider.

Det anbefales at gennemgå det i en rækkefølge (som underviseren naturligvis kan planlægge selv), men det er relevant at gennemgå tegnene på alkoholstorforbrug for sig, medicinmisbrug for sig og stoffer for sig.

Tema 4: De psykiske og fysiske problematikker i forhold til misbrug.

Hensigten er, at deltageren bliver bekendt med de fysiske og psykiske problematikker, der er ved misbrug, således at han/hun bliver i stand til at gøre relevante observationer og kan formidle disse videre til samarbejdspartnere.

Deltageren skal pba sin viden om problematikkerne agere fagligt korrekt i forhold til den misbrugende borger.

4.1.

Temaet skal give deltageren en viden om de psykiske problematikker, der er i forhold til misbrug.

Psykiske forandringer ved længere tids misbrug
Benægten.

4.2.

Temaet skal give deltageren en viden om de fysiske problematikker i forhold til misbrug, således at deltageren kan være opmærksom på dem i sit daglige arbejde.

Der bør laves en gennemgang af mulige fysiske problematikker.

Tema 5: De sociale problematikker i forhold til misbrug

Hensigten er at give deltagerne et kendskab til de sociale problematikker, der kan være en følge af misbrug, således at hun kan genkende dem, når hun møder dem i arbejdet og på baggrund af sin viden om problematikkerne kan agere fagligt korrekt i forhold til den misbrugende borger.

Det kan her være en ide at invitere en tidligere misbruger ind for at fortælle om sine erfaringer.

Det kan være en ide at arbejde med cases.

Tema 6: Etik, empati og respekt i arbejdet med den misbrugende borger.

Deltageren skal blive bevidst om etikken i arbejdet og skal pba en bevidsthed om egne holdninger kunne agere empatisk og respektfuldt i arbejdet med den misbrugende borger og dennes netværk.

Temaet skal give deltagerne forståelse for, at misbrug er en familiesygdom og ikke kun en enkelt persons problematik. Temaet skal skabe fokus også på de pårørende og sikre, at plejepersonalet forholder sig til hele familien og ikke kun den misbrugende borger.

Tema 7: Forståelse og håndtering af problemskabende og aggressiv adfærd.

Hensigten er, at deltageren pba viden om problematikkerne i forhold til misbrug skal kunne forebygge problemer, der måtte opstå i samarbejdet med den misbrugende borger, også hvad angår adfærd, der er aggressiv og skaber problemer.

Temaet skal også give deltagerne en opmærksomhed på egen andel i en konflikt mhp at kunne dæmpe konflikter.

Der kan evt. indledningsvis laves et lille oplæg om Bowlby og tilknytningsadfærd, mestringsstrategier og anerkendelse samt en kort indføring i konfliktteori med særligt henblik på, hvad der er sag og hvad der er relation.

Tema 7.1

Bowlby og tilknytningsadfærd, mestringsstrategier.

Tema 7.2

I dette tema belyses ens egen andel i kommunikation.

Anerkendelse.

Assertiv tilgang.

Tema 7.3

Kort indføring i konfliktteori med den hensigt, at øge deltagerens opmærksomhed på, hvad der er sag og hvad der er relation.

Tema 8: Gældende lovgivning.

Hvordan kan man pba forståelse for egen rolle vurdere behovet for at inddrage relevante samarbejdspartnere og videregive relevante observationer?

Hensigten er, at deltageren skal blive bevidst om egen rolle i samarbejdet. Deltageren skal kende lovgivningen, og behovet for at holde sig ajour med lovændringer. Deltageren skal vide, hvornår man skal inddrage relevante samarbejdspartnere og hvornår man skal videregive relevante observationer.

Den gældende lovgivning gennemgås – og relateres til de udviklede cases.

2. Opgaver og undervisningsmaterialer

Tema 1. Hvad er misbrug? Fordomme, myter og holdninger til misbrug?

Opgave 1 skal give deltagerne en bevidsthed om myter og fordomme.

Opgave 1:

Alle deltagere får en gul blok og skriver deres "myter" og "fordomme" ned på de gule sedler. De gule sedler sættes op på en planche, således at dubletter sidder ovenpå hinanden. Herefter diskuteres de en for en for at øge bevidstheden hos deltageren om, hvilke fordomme, man kan sidde med. Dette kan sekundere en drøftelse af filmen "Bænken".

Opgave 2

Skal øge deltagernes fokus på emnet: Projekter på andres vegne. Endvidere kan den bruges til at blive klar over vigtigheden af at blive ovre på egen "banehalvdel".

Projekter på andres vegne: Nedenstående spørgsmål er relevante at bruge i et gruppearbejde for at skærpe deltagernes bevidsthed om vigtigheden af ikke at have projekter på andres vegne. Spørgsmålene kan også bruges til at diskutere, hvor grænsen går rent etisk for, hvad man skal gå ind i.

Diskuter følgende:

- Som medarbejder vil du givetvis være opfyldt af et ønske om at hjælpe bedst muligt. Hvordan undgår du, at resultatet bliver det modsatte – således at du i stedet kommer til at overtage styringen og bestemme, hvad der er godt for brugeren uden respekt for vedkommendes egne ønsker?
- Hvilke årsager kan der være til, at man nemt får projekter på andres vegne? Hvordan kan problemet ytre sig i praksis?
- Er der forskel på kvinders og mænds reaktioner? Har kvinder – blandt andet med udgangspunkt i traditionsbundne roller i familien – lettere ved at få projekter på andres vegne?
- Hvordan undgår du, at det er din og ikke brugerens forestilling om livskvalitet, der er afgørende?
- Hvad kan du gøre for, at de fælles projekter faktisk er fælles?

Opgave 3:

Det kan til tema 1.3. være en ide med et lærerstyret oplæg. Derudover kan det være gavnligt, at deltagerne orienterer sig på internettet.

Opgave 4:

Det er oplagt at give et lærerstyret oplæg om de forskellige former for misbrug. Derudover er det oplagt at give deltagerne mulighed for at orientere sig på hjemmesider om emnet.

Opgave 5.

Etiske dilemmaer. Der kan dels tages afsæt i deltagerens egne cases.

Case nr. 1(kan også danne baggrunde for mange etiske drøftelser.)

Ib, 45 år og på førtidspension pga. parkinsonisme. Ib ligger ofte i sengen. Du skal vaske tøj og støvsuge og tilbyde et bad, hvis Ib har det dårligt. Du har lagt mærke til, at han nogle gange sover tungt, så du ikke kan vække ham. Du ved, at Ib tidligere har røget en del hash. Han bor sammen med tre hunde, der sviner en del.

Hans 12-årige søn er nogle gange på besøg. Sønnen virker glad for sin far, men du er i tvivl om, hvordan det foregår med mad etc. Endvidere er du kommet en onsdag, hvor sønnen ikke var i skole.

Du har set en del uåbnede rudekiverter ligge i en stak. Deriblandt et brev fra boligforeningen og et fra en advokat.

Hvad skal du gøre? Hvad skal du ikke gøre? Hvem kan hjælpe dig? Drøft disse spørgsmål i gruppen. Hvilke etiske dilemmaer er der – og hvor går grænsen?

Tema 2. Teorier om misbrug.

Det er en ide, at teorierne introduceres ved et læreroplæg for at give deltagerne et fagligt fundament at stå på.

Opgave 1.

Det kan være relevant at introducere sundhedsstyrelsens hjemmeside i forhold til teori og behandling; deltagerne kan med fordel i grupper orientere sig på hjemmesiden, så de lærer at finde rundt og se, hvor man kan finde viden.

Opgave 2.

Dette tema kan med fordel kombineres med et besøg på et behandlingssted.

Det kan være en ide, at deltagerne forud for besøget udvikler spørgsmål, de måtte have til behandlingsstedet.

Opgave 3.

Der kan evt. gives små opgaver, hvor deltagerene bliver bekendt med den kognitive metoder, så de har prøvet den på egen krop. (Det er dog vigtigt at understrege, at deltagerne ikke skal ud at behandle, hensigten er alene at kende til metoden).

Tema 3: Hvilke tegn og signaler ses hos borgere med misbrugsproblemer?

Opgave 1.

Deltagerne medbringer anonymiserede cases fra deres egen hverdag eller udarbejder disse på uddannelsen. Man inddeles i grupper og arbejder med de andre gruppers cases for at få et andet blik på den enkelte case. Derved kan den enkelte deltager få nye vinkler på sine egne cases.

Dette kan bruges som repetition, når der er undervist i tegn og signaler hos borgeren med misbrugsproblemer.

Opgave 2 (case)

Hr. Jensen, 64 år, bor alene i et stort hus med have. Han har tidligere været en velanset herreekviperingshandler i byen. Hans kone døde for 3 år siden. Parret havde ingen fælles børn – men hustruen havde 4 voksne børn, der boede langt væk. I begyndelsen efter konens død besøgte børnene ham, men de sidste par år har de trukket sig fuldstændigt. Hr. Jensen er blevet nusset og snavset at se på. Hans tøj er blankslidt. Han har daggammelt skæg og ses ofte med pletter på tøjet. Han får mad fra kommunen. Han får bragt øl og snaps fra købmanden. Han går rigtig dårligt. Han formår dog alligevel at gå til døgnkiosken i ny og næ når han mangler alkohol. Jensen falder ind imellem og slår sig og har jævnligt sår på benene. Han får hjemmehjælp 1 time hver tredje uge til rengøring og tilbud om hjælp til bad en gang om ugen, hvilket han jævnligt afslår, siger han selv har badet. Hjemmesygeplejersken har forsøgt at drøfte alkohol med ham, men han er totalt benægtende herom.

1. Diskuter, hvilke tegn der er på misbrug.
2. Drøft, hvilke muligheder, der er for at nå ind til hr. Jensen og få en dialog.

Opgave 3.

Bente Sørensen, 48 år er kontanthjælpsmodtager og får hjælp til at ordne vasketøj, da hun har en dårlig ryg. Du har lagt mærke til, at hun ofte dufter af lakrids, når du er der. Hjemmet er overordentligt nydeligt, der er altid nypudsede vinduer og meget sirligt. Sølvtøjet er nypudset. Kobbertøjet ligeså. Der ses aldrig flasker eller gamle aviser. Skraldespanden er altid tom. Nogle gange er Bente meget tavs, andre gange snakker hun rigtig meget og atter andre gange er hun vredladen. Bentes børn kommer ofte i perioder, andre gange er de meget fraværende. Hendes ven, Johnny, er der nogle gange. Du er nogle gange utryk ved ham, da han har en aggressiv attitude – og bl.a. har kaldt dig en "snushane". Bente virker ind imellem som om hun er bange for ham.

Drøft i gruppen, om der er tegn på misbrug?

Hvad kan man evt. gøre for at hjælpe Bente?

Hvilken tilgang vil det kunne være gavnligt at anvende?

Tema 4: De psykiske og fysiske problematikker i forhold til misbrug.

Opgave 1:

Skal give deltageren anledning til at reflektere over, hvordan det håndteres, når borgeren er benægtende om sit misbrug. Kan med fordel bearbejdes i gruppearbejde.

Søren har ved indflytning på plejehjemmet opgivet, at han drikker vin til middagen og en drink sidst på eftermiddagen. Tæller man forbruget sammen – det daglige plus det ekstra i weekenden, bliver det til ca. 35 genstande om ugen – altså ifølge Sundhedsstyrelsen et storforbrug. Når man ser på Søren's BT og levertal, tyder meget på, at han har et skadeligt forbrug.

Drøft, hvordan I tackler det ved indflytningssamtalen!

Opgave 2:

Fru Lund skal i bad. Det vil hun ikke. Hun brokker sig højt over at skulle i bad, fordi det passer personalet. Hun er småberuset og tjatter ud efter personalet.

Hvad siger du til hende? – Prøv at spille spillet igennem to gange.

Opgave 3:

Jensen er en ældre alkoholiseret herre med en grænseoverskridende adfærd. Han kommer med sjofle kommentarer til dig. Han "taber" ofte ting på gulvet, som du må ned at samle op, så han kan sidde og "lure" lidt på dig. Hvis han kan se sit snit til det vil han gerne tage lidt på dig eller berøre dig.

Hvad gør du?

Hvordan formulerer du dig?

Hvordan sætter du grænser?

Hvor går din grænse?

Alt afhængig af, hvor beruset han er, fortæller han, at han slet ikke ville kunne klare livet uden dig. Han bliver lidt "klistret" og vil gerne holde i hånd.

Hvad gør du – og hvordan?

Opgave 4:

Jens Peter er ofte fuld. Når han er fuld, bliver han jævnlige onskabsfuld. Det er især slemt, når han har besøg af sin kammerat eller af flere kammerater og de sidder og drikker. Det er et stort arbejde overhovedet at få lov at komme ind og gøre rent. Jens Peter og hans gæster er ikke meget for at flytte sig, så du kan komme til at gøre rent. De kommenterer konstant, hvad du gør. Mens du er der, skal du også vaske tøj og købe ind. Du vil rigtig gerne drøfte med Jens Peter, om ikke han kunne sørge for, at der ikke var gæster, når du er der og skal passe dit arbejde.

Hvordan gør du?

(Jens Peter er ofte skrap i replikken og har ofte truet med at klage over dig – og siger, det jo er den nemmeste sag i verden at få dig skiftet ud med en anden hjælper.)

Tema 5: De sociale problematikker i forhold til misbrug.

Tanken med opgaven er at gøre deltagerne opmærksomme på nogle sociale problematikker.

Opgave 1.

John er 52 år, han er førtidspensionist og har ofte sin kæreste på besøg. Du kommer for at hjælpe med rengøring og vask af tøj. John er som oftest flink og rar. Men i den senere tid har du lagt mærke til, at han kan blive meget opfarende, og det kommer uden varsel. Du har set hans kæreste på et sted i byen, hvor mennesker med stofmisbrug ofte opholder sig, og hvor du ved, der handles med stoffer. Hun kendte helt tydeligt de andre. Endvidere har du set ”remedier” i lejligheden, der kunne tyde på stofmisbrug. Når John farer op, som han har gjort på det sidste, bliver du noget utryg. Hvad gør du?

Opgave 2

Case 1 fra tema ind kan igen belyses her, nu med den vinkling, at se på de sociale problematikker.

Tema 6: Etik, empati og respekt i arbejdet med den misbrugende borger.

Hensigten er, at deltagerne skal reflektere over mulige situationer med særligt fokus på den etiske vinkel, på empatien og på at bevare respekten for borgeren og dennes netværk.

Opgave 1:

Spørgsmål til diskussion om holdninger til den misbrugende borger og dennes netværk:

Disse spørgsmål kan evt. behandles først i grupper og der kan samles op i plenum. En mulighed er også at lade deltagerne tage en ”walk-and-talk” og behandle diskutere forskellige emner og bringe dem op i plenum til fælles debat.

- Drøft, hvad I vil stille op, når den pårørende er benægtende om borgerens misbrug (det være sig forælderen på plejehjemmet eller den misbrugende ægtefælle i hjemmet)- hvordan når I ind til den pårørende?
- Hvad gør I i situationen, hvor en misbrugende borger er flyttet ind på plejehjemmet og I bliver mødt af bebrejdende børn med ordene: ”I må da få min mor til at holde op med at drikke!”
- Prøve at drøfte det dilemma, I kan komme til at stå i, når de pårørende er uenige om holdninger til deres pårørende på plejehjemmet – i forhold til misbrug og hvad man gør.

- En pårørende kommer med alkohol eller piller til deres pårørende, der bor på det plejehjem, hvor du er ansat. Hvordan vil I gribe det an? Drøft mulige løsninger.
- Pårørende kan reagere på mange måder. Nogle er flove over situationen. Nogle trækker sig fra samvær med den gamle. Andre bliver overbeskyttende. Andre igen nægter at samarbejde og/eller tage et medansvar i forhold til deres misbrugende pårørende og har på ingen måde lydhørhed over for personalets faglighed.
- Nogle pårørende mangler forståelsen for, at deres pårørende har fået et dårligere helbred og ikke længere tåler så meget alkohol – eller ikke tåler piller. Hvordan vil I gribe det an?
- Nogle pårørende kan blive meget ubehagelige og true med at gå til pressen, når de ikke synes, det kører som det skal i forhold til deres gamle far. Drøft hvordan I vil håndtere en sådan situation på en etisk korrekt og fagligt forsvarlig måde.

Opgave 2:

Med afsæt i situationer fra deltagernes hverdag og evt. med afsæt i ovenstående spørgsmål, kan det være en mulighed at lave forum teater for at sætte forskellige dilemmaer i spil.

Opgave 3:

Holdet deles op i tre. Man sidder ved tre borde. Ved hvert bord sidder en "formand". Formanden præsenterer nogle dilemmaer – og disse drøftes et kvarter. Efter hvert kvarter går deltagerne videre til næste bord, således at man skifter bord hvert kvarter – og ender igen hjemme ved sit eget bord. Der præsenterer formanden de nye input, de øvrige deltagere har budt ind med. Til sidst præsenteres mulige løsninger på plenum til en kort drøftelse.

Dilemma 1:

Du skal gøre rent hos fru Hansen, der er 86 år – og lettere dement. Fru Hansen har kun sin pension og lever meget ydmygt. Hun har ofte besøg af sin nabo, som kommer og får et par øl. Fru Hansen virker glad for samværet. Du har ind imellem en fornemmelse af, at naboen udnytter hende. Du ved, hun ofte låner penge af fru Hansen, men du er meget i tvivl om, om hun leverer pengene tilbage. Naboen drikker meget alkohol og er kendt i kvarteret herfor. Sidst på måneden er det meget vanskeligt at få pengene til at strække, når fru Hansen mangler små fornødenheder.

Dilemma 2:

Helle, 54 år, er førtidspensionist pga. alkoholskader og tilbagevendende depressioner, som dog længe har været velbehandlet. Du vasker tøj og gør rent hos Helle. Ind imellem hjælper hun selv til. Der er ofte skiftende herrebesøg hos Helle. Du har en fornemmelse af, at Helle tjener penge på at betjene herrer. Hun går meget dyrt klædt og har mange dyre jakker, tasker, sko osv.

Hvordan vil du forholde dig til det?

Dilemma 3:

Søren, 32 år, har en behandlingsdom for vold. Han har været misbrugende i mange år. Han mangler det ene ben efter en motorcykelulykke, du skal hjælpe ham med bad og med at få protesen på. Søren og hans kammerater ses ofte på de adresser i byen, hvor der handles med stoffer. Flere unge mennesker har deres gang hos Søren, men de forsvinder altid hurtigt, når du kommer. Du har en fornemmelse af, at han handler med stoffer, men har intet konkret at sætte fingeren på.

Du er nogle gange utryg ved Søren og kammeraterne og er derfor ikke vild med at komme i konflikt med dem.

Hvad vil du gøre?

Er der noget, du skal gøre?

Dilemma 4:

Anette, 58 år har i over 20 år fået piller – sovepiller og beroligende medicin – af lægen – efter at hendes mand døde, og hun ikke rigtig kunne komme over sorgen. Du undrer dig over, at der ikke iværksættes nogen aftrappingsplan, som du ved, lægen skal.....Du har flere gange prøvet at drøfte det med Anette. Men hun synes ikke, det skal være lige nu. Du ved, hun supplerer med en del alkohol. Hun har fortalt dig, at hun kun kan sove, når hun har taget to guldøl, to snaps og to sovepiller. Hun er på førtidspension – du er lidt usikker på hvorfor. Du har en fornemmelse af, at hun ”blokker” sin 80-årige mor for piller også – moderen bor i samme opgang.

Hvad kan man gøre?

Hvad bør man gøre?

Hvad skal man ikke gøre?

Opgave 4:

Holdet inddeles i grupper, der udvikler spørgsmål, de gerne vil stille en pårørende. Deltagerne skal være opmærksomme på at tænke meget etisk i disse spørgsmål.

Der inviteres en pårørende ind, som fortæller om vanskelighederne ved at være pårørende, og hvordan de har brug for at blive mødt af det professionelle netværk.

De udviklede spørgsmål præsenteres for den pårørende.

Tema 7: Forståelse og håndtering af problemskabende og aggressiv adfærd.

Tema 7.1.

Det anbefales, at der bliver et oplæg fra underviser om Bowlby og tilknytningsteori.

Tema 7.2.

Det anbefales, at der laves et oplæg om anerkendende tilgang og assertion, som kan skærpe deltagerens opmærksomhed på egen andel i kommunikation.

Opgave 1:

Der kan laves øvelser om anerkendende tilgang til borgeren med evt. med afsæt i deltagernes cases, således at deltagerne får nye input med hjem til løsning af de dilemmaer, de måtte stå i

7.3.

Det anbefales, at der laves et kort oplæg om konfliktteori – så deltageren er bekendt med sag og relation og optrappende samt nedtrappende sprog.

Opgave 1:

Forum teater: Med afsæt i deltagernes cases afprøves forumteater. Man spiller stykkerne igennem flere gange for at opøve opmærksomheden på, hvad der virker i samspillet med borgeren og hvordan der er forskel på optrappende og nedtrappende sprog.

Tema 8. Gældende lovgivning. Hvordan kan man pba forståelse for egen rolle vurdere behovet for at inddrage relevante samarbejdspartnere og videregive relevante observationer?

Temaet skal give deltagerne kendskab til, hvilke love der er tilknyttet og hvad de siger. Det er vigtigt at gøre opmærksom på, at love hurtigt kan ændres og at man derfor som plejepersonale ikke kan være sikker på, at det, man lærer i dag også gælder i morgen.

Det er derfor vigtigt, at deltagerne kan finde frem til de sider på nettet, hvor man kan finde en gældende lovgivning.

Opgave 1:

Deltagerne inddeles i grupper. Underviseren stiller spørgsmål ind i de love, der er aktuelle og deltagerne skal finde svaret via lovene.

I det fornødne omfang udleveres lovene i kopi.

Opgave 2:

Der stilles opgaver om kompetencer, således at deltagernes bliver får en klar fornemmelse af, hvornår de skal videregive observationer og hvornår der er behov for at inddrage samarbejdspartnere og hvilke. Der tages gerne afsæt i deltagernes egne cases.

Litteraturliste mv.

Søgaard, Annette: Alkoholbehandling i praksis, Hans Reitzel, 2008

Gads Rasmiddelleksikon, 2. udg, Gads Forlag, 2003

Lazarus, Richard S.: Stress og følelser, Gyldendals Bogklubber efter overenskomst med Akademisk forlag, 2007.: s 129 – 158.

Antonovsky, Aaron: Helbredets mysterium, Hans Reitzel, 2000

<http://www.sst.dk>

Sundhedsstyrelsens hjemmeside.

Her kan man bl.a. orientere sig om Marlatts teori.

www.netpsykiater.dk

www.psykiatrifonden.dk

www.sosumedia.dk

www.soberspace.dk

www.hope.dk

Sundhedsloven

Service-loven

DR 1 har udgivet nogle udsendelser om stofmisbrug. "100 dage uden stoffer", med speciallæge i psykiatri, Henrik Rindom, der giver en god belysning af stofmisbrug. Disse kan med fordel inddrages i underviseroplæg om stoffer.